

Bilaga 2. Ansvar, roller och deltagande aktörer

Ansvar och roller

I kulturmiljölagens portalparagraf står att ansvaret för kulturmiljön delas av alla, därför är det viktigt att kulturmiljöansvaret också blir en angelägenhet för alla medborgare i Västmanlands län till exempel via en mängd olika aktörer som i sin dagliga verksamhet bidrar till kulturarvs- och kulturmiljöarbetet. Vilka är dessa aktörer i Västmanland och hur ser deras olika roller och ansvar ut?

Arbetet med kulturarvsfrågorna utgår från den kulturpolitiska inriktning som beslutas av riksdag och regering. Ansvaret för de kulturpolitiska frågorna ligger hos Kulturdepartementet. På nationell nivå är det **Riksantikvarieämbetet** som har ett övergripande ansvar för kulturarvs- och kulturmiljöarbetet i hela landet samt för att utveckla samverkan med andra myndigheter och aktörer. Riksantikvarieämbetet ska följa det regionala kulturmiljöarbetet samt stödja länsstyrelserna och de regionala museerna. **Statens kulturråd** ansvarar nationellt för kulturpolitiska mål och kultursamverkansmodellen.

Länsstyrelsen och Region Västmanland ansvarar för kulturarvsfrågorna på regional nivå. **Länsstyrelsen** har ett regionalt tillsynsansvar och sektorsansvar för kulturmiljön. Det innebär bland annat att Länsstyrelsen prövar ärenden enligt kulturmiljölagen gällande fornlämningar, kyrkor och byggnadsminnen. Länsstyrelsen samverkar inom ett flertal sakintressen i hela samhällsbyggnadsprocessen, för att lyfta kulturarvsfrågorna och för att visa på den resurs länets kulturmiljöer kan vara för arbetet med att utveckla ett hållbart Västmanland. Länsstyrelsen fördelar också kulturmiljövårdsanslaget till förvaltning av värdefulla kulturmiljöer. Anslaget används till en mängd olika insatser som byggnadsvård, fornvård, arkeologiska undersökningar, informationsinsatser och tillgängliggörande av länets kulturmiljöer. Som stöd för kommunernas planering arbetar Länsstyrelsen med att ta fram förbättrade kunskapsunderlag för länets kulturmiljöer. Tillsammans med fastighetsägarna förvaltar Länsstyrelsen länets enda statliga kulturresevat Bråfors bergsmansby.

Inom Region Västmanland är kulturarvsfrågorna en del av den regionala kulturverksamheten vars utgångspunkt är den regionala kulturplanen. Länets rika kulturarv och värdefulla natur- och kulturmiljöer utgör samtidigt en viktig resurs för turismnäringen och näringsliv. Att återanvända kulturmiljöer för nya verksamheter eller att vidareutveckla dem för turismnäring bidrar samtidigt till regional utveckling och tillväxt. Inom regionen arbetar Västmanland Turism för att stödja utvecklingen av en hållbar turismnäring. Det regionala utvecklingsansvaret inklusive näringslivsfrågor ligger också hos Region Västmanland. Här är den regionala utvecklingsstrategin en viktig utgångspunkt. Region Västmanland ansvarar för denna strategi.

En stor del av kulturarvsarbetet inom regionen bedrivs av **Västmanlands läns museum**. Museets uppdrag är ”att fördjupa kunskapen om mångfalden i det västmanländska kulturarvet och väcka opinion, öka insikten om det förflutna och berika perspektiven på samtiden och framtiden”. Med människan i centrum ska läns museet främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Västmanlands läns museum arbetar med kulturarv och kulturmiljöfrågor inom en rad områden som till exempel utställningsverksamhet, pedagogik verksamhet och uppdragsverksamhet. Inom ramen för museets uppdrag som regional aktör arbetar Västmanlands läns museum med kunskapsuppbyggnad bl.a. avseende förnyade

kunskapsunderlag för kulturmiljöerna i flera av länets kommuner samt utforskar olika möjligheter till digital förmedling och engagemang i kulturarvsfrågor.

På lokal nivå bedriver **kommunerna** ett omfattande arbete för kulturarvet och kulturmiljöerna då de har en central roll i samhällsbyggnadsprocessen. Den kommunala verksamheten rymmer en mängd olika insatser som på olika sätt påverkar kulturarvet och kulturmiljön som till exempel plan- och bygglovsfrågor, besöksnäring, förvaltning av kommunalägda fastigheter, fornvårdsinsatser, kommunala museer, skola och utbildning, fritids- och biblioteksverksamhet, miljöarbetet, samverkan med lokala föreningar och fördelning av bidrag. Kommunernas verksamhet är av stor betydelse för att bevara, använda och utveckla kulturmiljöerna i länet.

Ett brett kulturarvsarbete bedrivs också på den lokala nivån av **museer, ideella föreningar, entreprenörer** och andra **ägare** av kulturmiljöer. Runt om i länet finns flera museer med olika inriktning, uppdrag och omfattning till exempel finns världsarvet Engelsbergs bruk inom länet. Dessa drivs som regionala, kommunala, föreningsdrivna eller privata anläggningar. Bland de större museerna kan nämnas Arboga museum, Köpings museum, Bergslagens Medeltidsmuseum i Norberg, Sala silvergruva, Aguélimuseet i Sala, Västerås Konstmuseum och Vallby friluftsmuseum. Museerna genomför ett betydelsefullt arbete gällande lokalhistorisk eller ämnesspecifik kunskapsuppbyggnad samt pedagogisk verksamhet och utgör ofta ett självklart besöksmål. Flera besöksmål i länet ingår i nätverket Ekomuseum Bergslagen som bedriver en bred och samlande länsöverskridande verksamhet inkluderande sina 68 besöksmål, de flesta inom Västmanlands län.

I länet finns femtio hembygdsföreningar som alla är anslutna till Västmanlands Hembygdsförbund och Fornminnesförening. Hembygdsföreningarna, som i hög grad bygger på ideellt engagemang, verkar för att ta tillvara och levandegöra bygdens/lokalsamhällets natur- och kulturarv. I länet finns sex slöjd- och hantverksföreningar där merparten är anslutna till Västmanlands läns hemslöjdsförbund. Slöjd- och hantverksföreningarna, som likt hembygdsföreningarna också bygger på ideellt engagemang, främjar bl. a att traditionella hantverksskunkaper förs vidare.

Svenska kyrkans församlingar och pastorat samt andra trossamfund bedriver omfattande arbete med att bevara och tillgängliggöra materiella och immateriella kulturvärden i länet. Detta görs bland annat genom skötsel och förvaltningen av kyrkobyggnader och begravningsplatser samt till exempel i samband med gudstjänster, dop, vigslar, körer, musik och informationsverksamhet. I arbetet som berör Svenska kyrkan har Västerås stift en stödande och rådgivande roll.

Deltagande aktörer

Arbetet med kulturarvsstrategin har drivits av kulturmiljöfunktionen på Länsstyrelsen i Västmanlands län tillsammans med Västmanlands läns museum som en del av Region Västmanland. Följande aktörer har deltagit i arbetet med framtagandet av den regionala kulturarvsstrategin genom deltagande på en eller flera workshops samt i den särskilda arbetsgrupp som bildades för sammanställningen av strategin.

ABF Västra Västmanland

Arboga kommun; Näringsliv, Turism, Bibliotek

Arboga museum

Castellum

Ekomuseum Bergslagen

Fagersta kommun; Turism, Plan

Kungsörs hembygdsförening

Köpings kommun; Turism

Köpings museum

Länsstyrelsen i Västmanlands län

Norbergs kommun; Turism, Kultur, Plan

Region Västmanland, Regional utveckling; Västmanland Turism, Kultur, Näringsliv,

Sala kommun; Bygglov, Plan, Fastighet

Skinnskattebergs kommun; Kultur och fritid

Studieförbundet Vuxenskolan

Svenska kyrkan, Västerås stift

Vallby friluftsmuseum

Västmanlands Hembygdsförbund och Fornminnesförening

Västmanlands läns hemslöjdsförbund

Västmanlands läns museum

Västmanlands länsbildningsförbund

Västmanlands teater

Västerås kommun; Plan, Bygglov, Kultur

Västerås konstmuseum

Västra Mälardalens Kommunalförbund; Arkiv